

Lieta Nr.C30458513

SKC-226/2016

S P R I E D U M S

Rīgā 2016.gada 22.novembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā paplašinātā sastāvā:

tiesnese referente A.Briede

tiesnesis I.Bisters

tiesnese A.Čerņavska

tiesnesis V.Jonikāns

tiesnese Ļ.Kušnīre

tiesnese I.Lauka

tiesnesis V.Maksimovs

tiesnese Z.Pētersone

tiesnesis N.Salieniķis

tiesnesis A.Strupiņš

tiesnese A.Vītola

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar /pers. B/ kasācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 10.oktobra spriedumu /pers. B/ maza apmēra prasībā pret /pers. C/ par parāda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ 2013.gada 22.martā cēlis tiesā maza apmēra prasību pret /pers. C/ par zemes nomas maksas parāda piedziņu, norādot, ka:

[1.1] 2005.gada 22.decembrī starp prasītāju (kā zemesgabala /adrese/, 916 m² platībā īpašnieku) un uz šī zemesgabala esošās daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pārvaldnieku Rīgas pašvaldības SIA „Valdemāra nami” noslēgts zemes nomas līgums, kura termiņš, pamatojoties uz papildu vienošanām, tika pagarināts līdz 2009.gada 31.decembrim;

[1.2] dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesības no 2009.gada 1.novembra pārņēma dzīvokļu īpašnieku izveidota biedrība „nosaukums”, kura

zemes nomas līgumu nenoslēdza un nevienu zemes nomas maksājumu neveica, tādēļ prasītājs vērsās tiesā ar prasību pret biedrību „nosaukums” par piespiedu zemes nomas līguma noslēgšanu un nomas maksas parāda piedziņu, un šī prasība ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra spriedumu tika apmierināta. Minētā sprieduma izpildes gaitā tapa zināms, ka biedrībai nav naudas, lai norēķinātos ar zemes īpašnieku, jo zemes nomas maksa no iedzīvotājiem netika iekasēta;

[1.3] biedrība „nosaukums” 2012.gada 29.jūnijā nolēmusi izbeigt biedrības darbību, ieraksts par biedrības darbības izbeigšanu Uzņēmumu reģistrā izdarīts 2012.gada 10.jūlijā;

[1.4] šobrīd dzīvojamo māju/adrese/, apsaimnieko SIA „Vestabalt”, no kuras saņemts rakstisks ap liecinājums, ka dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašnieki nav pilnvarojusi sabiedrību slēgt ar prasītāju zemes nomas līgumu;

[1.5] zemesgabalu, uz kura atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamā māja, izmanto šīs mājas dzīvokļu īpašnieki, tostarp dzīvokļa īpašuma Nr.8 īpašnieks /pers. C/, kura pienākums maksāt par prasītājam piederošā zemesgabala lietošanu izriet no likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta pirmās daļas 3.punkta. Tā kā atbildētājs kopš 2009.gada 1.novembra par zemi nav maksājis, laikposmā līdz 2013.gada 15.martam ir izveidojies parāds 1134,72 LVL, ko veido zemes nomas maksa 6% no zemesgabala kadastrālās vērtības gadā un kompensācijas par nekustamā īpašuma nodokli. Pamatojoties uz minēto, kā arī likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12.pantu un Civillikuma 1759. un 1765.pantu, no /pers. C/ prasītāja labā piedzenams minētais parāds kopā ar likumiskiem procentiem 61,36 LVL.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 5.marta spriedumu prasība noraidīta, pamatojoties uz tālāk minēto.

[2.1] Lietā nodibināts, ka:

1) prasītājs ir nekustamā īpašuma – zemesgabala 916 m² platībā, kas atrodas /adrese/, īpašnieks un uz šī zemesgabala atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamā māja, kurā esošā dzīvokļa Nr.8 īpašnieks kopš 2006.gada ir atbildētājs;

2) ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra spriedumu (likumīgā spēkā stājies 2012.gada 3.janvārī) atzīts, ka starp prasītāju un biedrību „nosaukums” no 2009.gada 1.novembra pastāv zemes nomas attiecības, biedrībai uzlikts pienākums noslēgt zemes nomas līgumu ar zemes īpašnieku par zemesgabala /adrese/, 916 m² platībā, nomu saskaņā ar prasības pieteikumam pievienoto zemes nomas līguma projektu ar līguma termiņu – līdz 2014.gada 31.decembrim, kā arī no biedrības piedzīts zemes nomas maksas parāds. Minētais spriedums nodots piespiedu izpildei;

3) izskatāmajā lietā prasītājs lūdz piedzīt zemesgabala 916 m² platībā, /adrese/, nomas maksas parādu par laikposmu no 2009.gada 1.novembra līdz 2013.gada 15.martam

[2.2] Prasītājs šīs lietas ietvaros pēc būtības cēlis prasību par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata, tikai pret citu atbildētāju. Zinot, ka ar 2011.gada 29.novembra tiesas spriedumu apmierināta viņa prasība par zemes nomas tiesisko attiecību konstatēšanu un zemes nomas maksas piedziņu par laiku no 2009.gada 1.novembra, prasītājs zemes nomas maksu par viņam piederošā zemesgabala nomu par to pašu periodu vēlas vēlreiz piedzīt no dzīvojamās mājas /adrese/, dzīvokļa Nr.8 īpašnieka. Divreiz ceļot prasību par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata, tikai pret citu atbildētāju, prasītājs savas tiesības nav izlietojis pēc labas ticības un nav ievērojis Civilprocesa likuma 203.panta trešās daļas prasības.

[2.3] Lai apmierinātu šo prasību, kurā, nelūdzot nodibināt nomas attiecības, ir lūgts piedzīt zemes nomas maksas parādu, nekustamā īpašuma nodokļa kompensāciju un likumiskos procentus, ir jākonstatē, ka starp pusēm ir pastāvējušas zemes nomas tiesiskās attiecības. Kā iepriekš jau minēts, ar 2011.gada 29.novembra tiesas spriedumu atzīts, ka zemes nomas tiesiskās attiecības pastāv starp prasītāju un biedrību „nosaukums”, no kuras zemes nomas maksas parāds, tostarp attiecībā uz atbildētājam piederošo īpašumu, ir jau piedzīts pilnā apmērā.

Ievērojot Civilprocesa likuma 203.panta trešo un piekto daļu, tiesa nav tiesīga pārskatīt minētajā spriedumā konstatēto, kā arī nav tiesīga vēlreiz piedzīt zemes nomas maksas parādu. Apstāklim, ka prasība ir celta pret citu atbildētāju, nav nozīmes, jo prasības priekšmets un prasības pamats nav mainījies.

[2.4] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra spriedums ir nodots izpildei zvērinātam tiesu izpildītājam un nav konstatējams neviens apstāklis, kas liecinātu, ka pastāv šķēršļi tā izpildei. Tas, ka biedrība „nosaukums” labprātīgi nav uzsākusi tiesas sprieduma izpildi un 2012.gada 29.jūnijā pieņēmusi lēmumu par biedrības darbības izbeigšanu, nenozīmē, ka biedrība kā juridiska persona beigusī pastāvēt. Biedrību dibināšanas un izbeigšanas jautājumus nosaka Biedrību un nodibinājumu likums un saskaņā ar šā likuma prasībām biedrības likvidācijas laikā kreditoriem ir tiesības pieteikt prasījumus pret biedrību. Atkarībā no tā, vai biedrība likvidācijas laikā spēj vai nespēj apmierināt kreditoru prasījumus, izlemjams jautājums par maksātspējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā. Lietā nav pierādījumu, ka biedrība „nosaukums” būtu likumā noteiktajā kārtībā likvidēta, izbeidzot tās pastāvēšanu. Šādos apstākļos prasība noraidāma pilnīgi.

[3] Kasācijas sūdzībā prasītājs lūdz atcelt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 10.oktobra spriedumu, pamatojoties uz šādiem argumentiem:

[3.1] Civilprocesa likuma 203.panta trešā daļa uz visu prasītāja pieteikto prasījumu attiecināta nepamatoti, jo likumīgā spēkā ir stājies tiesas nolēmums, ar kuru no apsaimniekotāja piedzīts parāds, kas izveidojies laikposmā no 2009.gada 1.novembra līdz 2011.gada 31.decembrim, bet izskatāmajā lietā prasība ir par nomas maksas parāda piedziņu par laikposmu no 2009.gada 1.novembra līdz 2013.gada 15.martam. Tātad attiecībā uz parāda piedziņu par laiku no 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 15.martam cita spēkā esoša tiesas nolēmuma nav;

[3.2] tiesa nepareizi iztulkojusi likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.un 54.pantu, kā arī nepamatoti nav piemērojusi Dzīvokļu īpašuma likuma 13.pantu un Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.panta otrās daļas 4.punktu, no kuru noteikumiem izriet, ka prasības vērsšana pret personu, kam nodotas mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas tiesības, neatbrīvo dzīvokļa īpašnieku no samaksas pienākuma;

[3.3] tiesa nav tiesīga atteikties izspriest lietu tikai tāpēc, ka nav atbilstošas tiesību normas (juridiskās obstrukcijas aizliegums). Nedz materiālo, nedz procesuālo tiesību normās nav dota atbilde, kā rīkoties personai, kas atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem vērsusies tiesā ar prasību pret pārvaldnieku (apsaimniekotāju), bet tas pēc sprieduma spēkā stāšanās ir kļuvis faktiski maksātnespējīgs (piedziņa nav iespējama). Tāpat nedz judikatūrā, nedz tiesību zinātnē nav skaidrots, kā risināms jautājums, ja ēkas apsaimniekotājs neveic tam uzliktos pienākumus, neiekasē no dzīvokļu īpašniekiem obligāti veicamos maksājumus un nav maksātnespējīgs.

Tiesībsarga atzinumā norādīts, ka tieši dzīvokļu īpašnieki ir nomas līguma subjekti, kuriem likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta pirmās daļas 3.punktā un Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.panta otrās daļas 4.punktā ir uzliktas maksas par zemesgabala izmantošanu atbilstoši tam piederošā dzīvokļa lielumam neatkarīgi no tā, vai ar tiesas spriedumu atzīts, ka nomas tiesiskās attiecības pastāv starp zemes īpašnieku un dzīvokļa īpašnieku vai starp zemes īpašnieku un dzīvojamās mājas pārvaldnieku (apsaimniekotāju) (sk. *Tiesībsarga 2010.gada 26.augusta atzinumu pārbaudes lietā Nr.6-6/236, 5.lpp.*). To ievērojot, secināms, ka zemes nomas maksas samaksas pienākums, ja samaksu neveic ēkas apsaimniekotājs, pāriet uz dzīvokļu īpašniekiem atbilstoši viņu dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās daļas apmēram.

Tā kā sākotnējās prasības ietvaros piedziņa no dzīvokļu īpašniekiem nav iespējama, zemes īpašniekam ir tiesības vērsties ar prasību tieši par parāda piedziņu (neprasot līguma noslēgšanu). Šādā gadījumā Civilprocesa likuma 203.panta trešā daļa tulkojama sašaurinoši, īpaši, ja pēc visu iespējamo Civilprocesa likumā paredzēto tiesisko līdzekļu tiesas sprieduma izpildei piemērošanas ir konstatēta izpildes neiespējamība. Līdzīgi secinājumi ir pausti arī Senāta 2013.gada 22.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-27/2013;

[3.4] apsaimniekotājs, kurš pats nelieto nomāto zemesgabalu, ir akcesors parādnieks, kur par zemes nomas maksas samaksu zemes īpašniekam ir subsidiāri atbildīga dzīvokļu īpašnieku kopība, t.i., katrs dzīvokļa īpašnieks atbilstoši viņa dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās daļas apmēram. Apsaimniekotājs ir tikai dzīvokļu īpašnieku vietnieks un formālais atbildētājs, tāpēc tiesas nodibinātā attiecība tieši skar pilnvaras devējus (dzīvokļu īpašniekus), kuri nevar izvairīties no savām saistībām ar sava pārstāvja maksātnespēju, vai uzsakot pārstāvim pārstāvības tiesības (mainot apsaimniekotāju).

Motīvu daļa

[4] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Civillietu departaments atzīst, ka spriedums atceļams daļā, ar kuru noraidīta prasība par parāda un likumisko procentu piedziņu no /pers. C/ par laikposmu no 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 15.martam, un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai, bet pārējā daļā spriedums atstājams negrozīts.

[5] Kā redzams no lietas materiāliem /pers. B/ cēlis tiesā prasību, lūdzot no daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas /adrese/, dzīvokļa Nr.8 īpašnieka piedzīt zemes nomas maksas parādu par zemesgabala /adrese/, lietošanu laikposmā no 2009.gada 1.novembra līdz 2013.gada 15.martam, kā arī nekustamā īpašuma nodokļa kompensāciju un likumiskos nokavējuma procentus.

Prasības summu veido parāds par laikposmu no 2009.gada 1.novembra līdz 2011.gada decembrim, attiecībā uz kuru ir stājies spēkā tiesas spriedums par piedziņu no apsaimniekotājas – biedrības „nosaukums”, un parāds par laikposmu no 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 15.martam.

Tiesa /pers. B/ prasību noraidījusi pilnīgi, pamatojoties uz šādiem diviem pamatargumentiem:

1) prasība celta par to pašu priekšmetu un pamatu, tikai pret citu atbildētāju, lūdzot atkārtoti piedzīt parādu, kas ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir jau piedzīts no apsaimniekotāja;

2) ar tiesas spriedumu nomas tiesisko attiecību pastāvēšana atzīta starp prasītāju un apsaimniekotāju biedrību „nosaukums”, prasītājs nav lūdzis konstatēt nomas tiesiskās attiecības ar atbildētāju.

[6] Civillietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējam, ka prasība daļā par parāda, kas veidojies laikposmā no 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 15.martam, piedziņu noraidīta nepamatoti, pārkāpjot Civilprocesa likuma 203.panta trešo daļu, kā arī neizprotot materiālo tiesību normās reglamentēto zemes īpašnieka, ēkas īpašnieka un dzīvojamās mājas pārvaldītāja savstarpējo tiesisko attiecību būtību un nozīmi.

[6.1] No lietas materiāliem pievienotā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra sprieduma, kas likumīgā spēkā stājies 2012.gada 3.janvārī (*lietas 26.-29.lapa*), redzams, ka no biedrības „nosaukums” /pers. B/ labā piedzītais zemes nomas maksas parāds 16 626,71 LVL ir par laikposmu no 2009.gada 1.novembra līdz 2011.gada 31.decembrim.

Tātad Civilprocesa likuma 203.panta trešās un piektās daļas noteikumi par spēkā esoša tiesas nolēmuma neapstrīdāmību, prejudicialitāti un

saistošo spēku nav attiecināmi uz prasību daļā par parāda piedziņu, kas izveidojies laikposmā no 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 15.martam. Tiesas atsaukšanās uz minēto procesuālo tiesību normu, noraidot prasību norādītajā daļā, ir nepamatota.

[6.2] Tāpat tiesa, neiedzīloties ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra spriedumu nodibinātās tiesiskās attiecības saturā, kļūdaini izšķirošu nozīmību piešķīrusi apstāklim, ka prasītājs nav lūdzis atzīt zemes nomas tiesiskās attiecības starp viņu un atbildētāju, respektīvi, ka nomas tiesiskās attiecības ar likumīgā spēkā esošu spriedumu ir atzītas starp prasītāju un biedrību „nosaukums”, nevis ar atbildētāju.

[6.2.1] Konkrētajā lietā zemes īpašnieka un daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas īpašnieku savstarpējās attiecības ir dalītā īpašuma (kad zeme un uz tās esošā ēka (būve) ir patstāvīgi īpašuma objekti) rezultāts (likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada [Civillikuma](#) ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 14.pants).

Šādos gadījumos ēkas īpašnieks un zemes īpašnieks savstarpējās tiesiskās attiecības par zemes lietošanu nodibina, izpildot likumā noteiktu pienākumu. Zinātniskajā literatūrā tāds tiesību institūts tiek saukts par piespiedu nomu (*sk. Satversmes tiesas 2009.gada 13.februāra sprieduma lietā Nr.2008-34-01 12.punktu*).

Zemes īpašnieka tiesības saņemt nomas maksu, ēkas īpašnieka tiesības lietot zemi un pienākumu samaksāt par zemes lietojumu (nomas maksu) nosaka likums. Tāpat likums uzliek pienākumu zemes un ēkas īpašniekam savstarpējās no piespiedu nomas izrietošās tiesiskās attiecības noformēt līguma veidā (likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta pirmās daļas 3.punkts, 54.pants, likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12.panta otrā¹ daļa). Turklāt jāņem vērā, ka līguma noslēgšana iespējama, ja starp līdzējiem ir panākta vienošanās par visiem līgumā iekļaujamiem noteikumiem. Savukārt, ja vienošanās nenotiek, strīds tiek risināts tiesā, t.i., nomas tiesisko attiecību konstatāciju (atzīšanu) veic tiesa, nodibinot nomas līguma būtiskās sastāvdaļas (Civillikuma 2124.pants).

[6.2.2] Kā izriet no Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra spriedumā nodibinātā, viss prasītājam piederošais zemesgabals 916 m² platībā ir funkcionāli nepieciešams dzīvojamās mājas /adrese/, uzturēšanai, un noteikts nomas maksas apmērs – 6% gadā no zemes kadastrālās vērtības. Tātad ar minēto tiesas spriedumu ir nodibinātas uz likuma pamata pastāvošo piespiedu nomas tiesisko attiecību būtiskās sastāvdaļas.

Tas, ka minētajā spriedumā kā nomniece norādīta biedrība „nosaukums 1”, negroza faktu, ka pēc likuma piespiedu noma pastāv starp zemes īpašnieku un ēkas īpašnieku, vēl jo vairāk, ar biedrību piespiedu nomas attiecības nodibinātas tieši tādēļ, ka tā ir persona, kurai dzīvokļu īpašnieki nodevuši attiecīgās dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas tiesības.

Atbilstoši Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 1.panta 5.punktam un 6.panta otrās daļas 4.punktam pārvaldnieks ir persona, kas rīkojas mājas īpašnieka vārdā (veic mājas īpašnieka uzdotās pārvaldīšanas darbības), tostarp risina jautājumus saistībā ar mājai piesaistītā zemesgabala lietošanu, bet obligāti veicamo dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbību izdevumu segšana ir dzīvokļa īpašnieka pienākums (Dzīvokļu īpašuma likuma 13.pants, Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta trešā daļa).

Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likums (5., 10. un 11.pants) iepriekš minēto tiesisko attiecību dalībniekiem dod iespēju savstarpējās attiecības privāttiesiskās autonomijas ietvaros organizēt dažādi. Ēkas īpašnieks ir tiesīgs savas mājas pārvaldīšanu nodot citai personai, pārvaldniekam, iesaistot viņu šajā procesā kā vietnieku – atklāto (apsaimniekotājs uzstājas ēkas īpašnieka vietā un vārdā) vai kluso (apsaimniekotājs uzstājas ēkas īpašnieka vietā, bet savā vārdā). Tomēr jebkurā gadījumā pārvaldnieka uz pārvaldīšanas uzdevuma pamata iegūtas saistības attieksies uz ikvienu dzīvojamās mājas (dzīvokļa) īpašnieku, kuram ir pienākums uzdevuma izpildei nodrošināt nepieciešamo finansējumu neatkarīgi no tā, vai līgumu pārvaldnieks slēdz savā vārdā (īpašnieku kopības vietā) vai dzīvokļu īpašnieku vārdā kā pilnvarnieks (*sk. Civillietu departamenta paplašinātā sastāva 2016.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.SK-5/2016 7.punktu*).

Tātad tiesības un pienākumi, kas izriet no tiesas konstatētajām nomas tiesiskajām attiecībām starp zemes īpašnieku un biedrību „nosaukums”, vienlīdz attiecas un ir saistoši dzīvojamās mājas /adrese/, dzīvokļu īpašniekiem, jo tieši pēdējie ir zemes nomas tiesisko attiecību subjekti. Līdz ar to apstākļi, ka izskatāmajā lietā prasītājs atsevišķa prasījuma veidā nav lūdzis atzīt nomas attiecību pastāvēšanu starp viņu un dzīvokļa īpašnieku, nevarēja būt pamats, lai liegtu prasītājam iespēju no nomas līguma subjekta saņemt atbildību par zemes lietošanu 2012. un 2013.gadā.

Iepriekš izklāstīto apsvērumu dēļ pārsūdzēto spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par parāda piedziņu, kas izveidojies laikposmā no 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 15.martam, nevar atzīt par pamatotu, tas ir atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai.

Tā kā spriedums tiek atcelts daļā, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.pantu atmaksājama par kasācijas sūdzību samaksātā drošības nauda 284,57 *euro*, kas, ņemot vērā oficiālo pārejas kursu no latiem uz *euro* 0,702804, ir ekvivalenta summa samaksātajiem 200 LVL (maksātāja /pers. I/).

[7] Pārējā daļā spriedums atstājams negrozīts. Civillietu departaments kā nepamatotus noraida kasācijas sūdzības argumentus, kuros tiesai pārmesta juridiskās obstrukcijas aizlieguma principa neievērošana.

[7.1] Pirmkārt, kā redzams no lietas materiāliem, tiesa nav atteikusies izspriest lietu. Prasītāja ierosinātais strīds ir izšķirts pēc būtības – prasība ir noraidīta.

Otrkārt, Civillietu departaments atzīst, ka tiesa pareizi atsaukusies uz Civilprocesa likuma 203.panta noteikumiem, noraidot prasību daļā par parāda piedziņu, kas ietilpst ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra spriedumu piedzītajā parāda summā, jo ar šo spriedumu strīds, kas izriet no tiesiskās attiecības starp zemes īpašnieku un dzīvokļu īpašnieku kopību vienreiz pēc būtības ir jau izspriests, proti, ir atzītas zemes īpašnieka /pers. B/ tiesības saņemt par viņam piederošā īpašuma lietošanu nomas maksu, nekustamā īpašuma nodokļa kompensāciju par laikposmu līdz

2011.gada 31.decembrim, kā arī precīzi formulēts prasītāja aizskarto tiesību aizsardzības veids – prasītājam pienākošā naudas summa piespriesta no konkrētas personas – biedrības „nosaukums”.

Spridumam, kas stājies likumīgā spēkā, ir likuma spēks, tas ir obligāts un izpildāms visā valsts teritorijā, to var atcelt tikai likumā noteiktajā gadījumā (Civilprocesa likuma 203.panta piektā daļa).

Sarežģījumi likumīgā spēkā esoša tiesas sprieduma izpildē nepamato prasītāja tiesības prasīt no jauna izskatīt jau izspriestu prasījumu.

[7.2] Kasācijas sūdzības iesniedzēja vēlme jautājumu risināt analogiski kā galvenā parādnieka un galvnieka atbildības gadījumā un atsaukšanās šajā sakarā uz Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 22.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-27/2013 paustajām atziņām ir nepamatota, jo dzīvokļu īpašnieku un kopības izraudzīta pārvaldnieka savstarpējām attiecībām nav nekādas līdzības ar galvojuma tiesiskajām attiecībām, kā to kasācijas sūdzībā faktiski atzinis pats tās iesniedzējs (*sk. šī sprieduma 3.2. un 3.4.punktu*).

[7.3] Vispārīgi situācijā, kad pārvaldnieks, kurš uzstājies kā dzīvokļu īpašnieku kopības klusais vietnieks, nav maksājis zemes nomas maksu un kļuvis maksātnespējīgs, zemes īpašnieks ir tiesīgs prasību par nomas maksu vērst pret ēkas īpašnieku, jo tieši pēdējais ir piespiedu nomas (likumiskās saistības) subjekts, uz kuru visā pilnībā attiecas pārvaldīšanas uzdevuma ietvaros nodibinātais.

Tomēr izskatāmajā lietā ir būtiski atšķirīgi apstākļi. Kā iepriekš jau norādīts, likumīgā spēkā ir stājies tiesas spriedums, ar kuru ir nodibināta klusā vietniecība un parāda par laikposmu no 2009.gada 1.novembra līdz 2012.gada decembrim samaksas pienākums uzlikts tieši pārvaldniekam – dzīvokļu īpašnieku izveidotajai biedrībai.

Piedzīņas neiespējamība no mājas pārvaldnieka pēc Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 29.novembra sprieduma, kā tas izriet no lietas materiāliem, iestājusies tādēļ, ka no dzīvokļu īpašniekiem attiecīgie maksājumi nav iekasēti. Ievērojot to, ka zemes nomas maksāšanas pienākums gulstas tieši uz dzīvokļa īpašnieku un ka pārvaldnieks kā zemes nomas tiesisko attiecību dalībnieks uzstājas nevis savā, bet gan dzīvokļu īpašnieku labā, interesēs un uz viņu rēķina, iepriekšminētais bija pietiekams pamats jautājumu par prasītājam piespriesto summu saņemšanu tieši no dzīvokļu īpašniekiem proporcionāli piederošajai īpašuma daļai risināt sprieduma izpildes procesā, piemēram, biedrībai/nosaukums 1/ vērstoties pret zemes faktisko lietotāju (dzīvokļa īpašnieku), un pieprasīt atbilstošu finansējumu šīs saistības pienācīgai izpildei. Šādas bijušā pārvaldnieka tiesības izriet arī no Dzīvojamu māju pārvaldīšanas likuma pārejas noteikumu 14.punkta noteikumiem.

Civillietu departaments nekonstatē apstākļus, kas liecinātu, ka pārsūdzētā sprieduma taisīšanas brīdī būtu pastāvējuši objektīvi šķēršļi (piemēram, biedrība/nosaukums/ beigusi pastāvēt), kas liegtu iespēju ieinteresētajām personām lietā spert nepieciešamos soļus likumīgā spēkā nākuša tiesas sprieduma izpildīšanas nodrošināšanai.

Tiesu informācijas sistēmā pieejamā informācija rāda, ka biedrības/nosaukums 1/ administratore to ir darījusi – 2015.gadā ir sagatavotas un tiesā iesniegtas prasības pret dzīvokļu īpašniekiem, tostarp pret /pers. C/ par nomas maksas piedziņu.

Tas, ka likumīgā spēkā stājušies tiesas spriedumi, ar kuriem biedrības „nosaukums” prasības ir noraidītas, nevar būt iemesls pārsūdzētā sprieduma atcelšanai, jo vēlākiem apstākļiem, kas nepastāvēja lietas izskatīšanas laikā, nav ietekmes uz agrāk taisīta sprieduma tiesiskumu.

[7.4] Vienlaikus Civillietu departaments uzskata par nepieciešamu norādīt, ka gadījumā, ja būs izsmeltas visas likumā paredzētās iespējas un pastāvēs objektīvi šķēršļi izpildīt likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu pret biedrību „nosaukums”, prasītājam saglabājas tiesības vērsties pret dzīvokļa īpašniekiem un nesāņemto atlīdzinājumu par īpašuma lietošanu prasīt kā zaudējumus. Zemes nomas līguma slēgšana likumā ir paredzēta kā viena no obligātajām pārvaldīšanas darbībām, un ēkas (dzīvokļa) īpašnieka pienākums ir nodrošināt tam attiecīgu finansējumu. Likumā noteikto dzīvokļa īpašnieka pienākumu neizpilde izraisa zaudējumu atlīdzināšanas saistību. Tieši tas, ka /pers. C/ nepilda viņam likumā uzlikto pienākumu, ir cēlonis nomas maksas parāda piedziņas neiespējamībai no biedrības.

Turklāt atbildētāja rīcība – uzlikt kopības izveidotajai biedrībai atbildību par nomas maksas samaksu un tajā pašā laikā atsakoties piešķirt biedrībai tam nepieciešamos līdzekļus – neatbilst arī Civillikuma 1.pantā ietvertajam labas ticības principam. Būtībā izskatāmās lietas strīdus situācija ir negodprātīgu biedrības biedru rīcības sekas, jo, kā izriet no lietas materiāliem, biedrība „nosaukums” bija pašu dzīvokļu īpašnieku izveidota biedrība ar mērķi apsaimniekot dzīvojamo māju, bet, kad no biedrības kā mājas apsaimniekotāja tika piedzīts zemes nomas maksas parāds, tā pieņēma lēmumu likvidēties, kas nerealizējās, jo kreditora pretenzijas dēļ tika ierosināts maksātnespējas process.

[8] Satversmes 91.pants paredz, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. Minētajā pantā noteiktais tiesiskās vienlīdzības princips ir ietverts arī likuma „Par tiesu varu” 4.panta pirmajā daļā, ka visas personas ir vienlīdzīgas likuma un tiesas priekšā, tām ir vienādas tiesības uz likuma aizsardzību.

[8.1] Tiesiskās vienlīdzības princips nozīmē, ka vienādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos izturēšanās ir jābūt vienādai, savukārt atšķirīgos apstākļos izturēšanās ir jābūt atšķirīgai. Šādi tiesiskās vienlīdzības principu izprot gan Eiropas Justīcijas tiesa, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa, gan demokrātisko valstu konstitucionālās tiesas. Šai vienkāršajai un klasiskajai tiesiskās vienlīdzības principa pamatizpratnei ir pievienojies arī Satversmes tiesa (*sk. E.Levits. Par tiesiskās vienlīdzības principu. Par līdztiesību likuma un tiesas priekšā un diskriminācijas aizliegumu. Par Satversmes 91.pantu. „Latvijas Vēstnesis”, 2003.gada 8.maijs, Nr.68, 19.-20.lpp.*). Vienlīdzība „likumā” priekšā attiecas arī uz gadījumu, kad likumu piemēro tiesa.

Šajā sakarā Augstākā tiesa norādījusi, ka, ievērojot tiesiskās vienlīdzības principu un tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesai būtu jāpieliek pūles, lai līdzīgi gadījumi (vai, vēl jo vairāk, identiski gadījumi) tiktu izlemti līdzīgi, jo procesa dalībniekiem ir tiesības sagaidīt un paļauties, ka tie tiesā saņems vienādu taisnību visos līdzīgos gadījumos (*sk. Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 6.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-482/2015 1.tēzi*).

[8.2] Zemes piespiedu noma ir civiltiesiskā attiecība, kurā piedalās divi civiltiesību subjekti: zemes īpašnieks (īpašnieki) no vienas puses un ēkas īpašnieks (īpašnieki vai dzīvokļu īpašnieku kopība) – no otras. Tam, vai zemes īpašnieks ceļ prasību pret dzīvokļu īpašnieku kopību, vai pret katru dzīvokļa īpašnieku atsevišķi, nav nozīmes, jo starp pusēm pastāv viena civiltiesiskā attiecība. Vienīgā atšķirība, ka otrajā gadījumā saistību apmērs ir individualizēts atbilstoši katra dzīvokļa īpašnieka domājās daļas lielumam pret visu kopīpašumu.

Tādējādi visās tajās civillietās, kuras ierosinātas sakarā ar /pers. B/ prasību par nomas maksājumu parāda, kas izveidojies laikposmā no 2009.gada 1.novembra līdz 2013.gada 15.martam, piedziņu no dzīvojamās mājas /adrese/, dzīvokļu īpašniekiem, strīds pastāv vienas civiltiesiskas attiecības ietvaros.

[8.3] Dzīvojamo māju pārvaldīšana kā sociāli ekonomiska nozare Latvijā radās, kad sabiedrībai tika dota iespēja iegūt īpašumā (privatizēt) dzīvokļus, t.i., tikai pēc neatkarības atgūšanas. Tad arī sāka veidoties priekšstats par šiem jautājumiem, piedevām bez šo jomu regulējošas normatīvās bāzes, kura attīstījās pakāpeniski. Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likums spēkā stājās 2010.gada 1.janvārī. Tikai šajā likumā pirmoreiz izsmēļoši uzskaitītas obligāti veicamās dzīvojamo māju pārvaldīšanas darbības, kā arī reglamentēta pārvaldnieka (dzīvokļu īpašnieku izraudzīta vai norīkota) kompetence, tiesības, pienākumi un atbildība. Kopš pieņemšanas likums vairākkārt grozīts un papildināts, novēršot praksē atklātās sākotnēji iecerētā regulējuma nepilnības. Arī pārsūdzētā sprieduma tapšanas laikā stabilas attiecīgo tiesību normu iztulkošanas un piemērošanas prakses nebija, judikatūra vēl tikai veidojās.

Ņemot vērā šī sprieduma 6.punktā minētās atziņas attiecībā uz pārvaldnieka statusu dzīvojamās ēkas pārvaldīšanas procesā, Civillietu departaments par kļūdainu atzīst dažādu instanču tiesu nolēmumos līdz šim pausto uzskatu, kas atspoguļojies arī pārsūdzētajā spriedumā, ka pārvaldnieks ir piespiedu nomas subjekts.

[8.4] Kā redzams no Tiesu informācijas sistēmas, kasācijas instances tiesai tikušas nosūtītas vēl trīs civillietas /pers. B/ prasībā par zemes nomas maksas parāda piedziņu, kas izriet no tās pašas tiesiskās attiecības, kā izskatāmajā lietā (lieta Nr.C30479012 pret /pers. Z/ un /pers. P/, Nr.C30808912 pret /pers. R/ un Nr.C30809012 pret /pers. S/). Minētajās lietās zemākas instances tiesas spriedums, ar kuru prasība noraidīta pilnīgi, ir stājies likumā spēkā, jo Civillietu departaments rīcības sēdē atteicis ierosināt kasācijas tiesvedību (sk. *attiecīgi 2015.gada 12.janvāra lēmumu lietā Nr.SKC-573/2015, 2014.gada 8.decembra lēmumu lietā Nr.SKC-1206/2014 un 2014.gada 12.novembra lēmumu lietā Nr.SKC-1205/2014*).

[8.5] Situāciju, kad vienas tiesiskās attiecības subjektiem (dzīvokļu īpašniekiem kā kopparādniekiem) ar tiesas starpniecību tiek nodibinātas atšķirīgas juridiskās sekas, nevar atzīt par atbilstošu tiesiskās vienlīdzības principam un tiesībām uz taisnīgu tiesu. Kā iepriekš jau norādīts, vienlīdzības princips prasa likuma piemērotājam visos vienādos gadījumos likumu interpretēt tā, lai nonāktu pie tāda paša (taisnīga, pareiza) rezultāta. Līdz ar to nav attaisnojams, ka vairākiem parādniekiem, kas ir vienas tiesiskās attiecības subjekti, strīda risinājums ir atšķirīgs – vienam tiek noteikta saistība maksāt, bet citi no saistības maksāt tiek atbrīvoti.

Civilprocesa likumā šāds gadījums nav reglamentēts, tādēļ vienlīdzības principa nodrošināšanas nolūkā Civillietu departaments uzskata par iespējamu izmantot procesuālo mehānismu, kas iekļauts Civilprocesa likuma 59.nodaļā un paredzēts lietas izskatīšanai, kurā spriedums stājies likumīgā spēkā. Proti, kasācijas instances tiesas paplašinātā sastāva nolēmums izskatāmajā lietā ir atzīstams par jaunatklātu apstākli citās agrāk izskatītās lietās, kurās strīds izriet no tās pašas civiltiesiskās attiecības tikai pret citiem kopības sastāvā esošajiem dzīvokļu īpašniekiem.

Civillietu departaments uzsver, ka konkrētajā gadījumā runa ir par vienlīdzības principa un tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanu vienas civiltiesiskas attiecības ietvaros (sk. *šī sprieduma 8.2.punktu*), nevis par judikatūras maiņu kā apstākli, ar kuru pamatot pieteikumu par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Tas, ka judikatūras maiņa nav jaunatklāts apstāklis Civilprocesa likuma 479.panta izpratnē, ir atzīts tiesību doktrīnā (sk. *Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.¹ nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā.- Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 877.lpp.*), nostiprinājies tiesu praksē (sk., *piemēram, Senāta 2010.gada 5.novembra lēmumu lietā Nr.SJC-10/2010*), un Civillietu departaments šajā jautājumā viedokli negroza.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 10.oktobra spriedumu atcelt daļā, ar kuru noraidīta prasība par parāda un likumisko procentu piedziņu par laikposmu no 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 15.martam, un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā. Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Atmaksāt par kasācijas sūdzību samaksāto (maksātāja /pers. I/) drošības naudu 284,57 euro (divi simti astoņdesmit četri euro, 57 centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	(paraksts)	A.Briede
Tiesnesis	(paraksts)	I.Bisters
Tiesnese	(paraksts)	A.Čerņavska
Tiesnesis	(paraksts)	V.Jonikāns
Tiesnese	(paraksts)	Ļ.Kušnīre
Tiesnese	(paraksts)	I.Lauka
Tiesnesis	(paraksts)	V.Maksimovs
Tiesnese	(paraksts)	Z.Pētersone
Tiesnesis	(paraksts)	N.Salienieks
Tiesnesis	(paraksts)	A.Strupišs
Tiesnese	(paraksts)	A.Vītola

NORAKSTS PAREIZS

Tiesnese

A.Briede

Rīgā 2016.gada 22.novembrī